

HELYI TANTERV

- Magyar Irodalom -

9. évfolyam

Általános bevezető

Az érvényben lévő gimnáziumi kerettanterv alapján készítettük a helyi tantervünket.

„Az anyanyelv már nevében is a legszorosabb összetartozást fejezi ki az azonos nyelvet beszélő emberek között. Az anyanyelven megszülető irodalom alkotói és hallgatói olyan olvasói hagyományt, kultúrát teremtenek, amely megerősíti egy közösség tagjainak az identitását, mert a „... nemzeti hagyomány s nemzeti poézis szoros függésben állanak egymással.”(Kölcsey Ferenc). Egy nemzet megmaradásának alapja, de fennmaradásának, jövőjének is a záloga a kultúrája, az anyanyelve.

A magyar nyelv és irodalom tantárgynak ezért van kitüntetett szerepe: gondolkodni tanít, ismereteket ad át, szellemi, erkölcsi örökséget hagyományoz. Egy nép szimbolikus szövegei többnyire irodalmi alkotások, amelyek a legszorosabb összetartozást fejezik ki. Ezek olvasása, tanítása személyiséget formál, fejleszti a szépérzéket, az ítélőképességet, az erkölcsi érzékenységet. Ezzel a magyar nyelv és irodalom tantárgy az érzelmi nevelés egyik legfontosabb eszköze.

Kultúránk, benne irodalmunk magyarul született meg, és ezen a nyelven formálódik tovább. A magyar irodalom a Kárpát-medence magyarságának irodalma. Nyelvünk, történelmünk, kultúránk közös. Kulturális értelemben egy nemzet vagyunk. Ezért a magyar nyelv és irodalom tantárgy is a Kárpát-medencei magyarság irodalmát, szellemi örökségét egységesen és egységben kezeli.

A középfokú képzés szakaszában, a 9–12. évfolyamon a nevelésnek-oktatásnak sok és sokrétű cél- és feladatrendszere van:

- cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát. Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Ismerjék és értsék múltjukat, jelenüket, benne önmagukat.
- A tanulók felkészítése arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak értői és később formálói legyenek.
- A tanulók megértsék a gondolkodás, a viselkedés és a nyelvhasználat összefüggéseit, ennek feltétele a biztos szövegértés és szövegalkotás képességének fejlesztése. Az, hogy a diákok szabatosan és pontosan, illetve a kommunikációs helyzetnek megfelelően tudják kifejezni magukat.
- Ismerjék nyelvünk szerkezetét, grammatikáját, a nyelvhelyességi szabályokat, a stilisztikai árnyalatokat, hiszen csak ezek ismeretében tudják megítélni saját és a többi ember nyelvi teljesítményét. Ezek alapján ismerik fel az adott kommunikációs helyzetet, szövegösszefüggést, a műfaji elvárásokat.
- Cél, hogy a nyelvi megnyilatkozások jelentésszintjeit és árnyalatait a képzési szakasz végén megértsék, mert így veszik észre a manipulációt vagy értik meg az összetett üzeneteket.
- A tanulók tudják elhelyezni anyanyelvüket a világ többi nyelve között, ismerjék nyelvük történelmi fejlődését. Értsék, hogy a nyelv a jelenben is folyamatosan változik, s ezért a változásért felelősséggel tartoznak.
- Alakuljon ki nyelvhasználati igényességük. Legyen elemi elvárás számukra – önmaguktól és másoktól is – a pontos és a magyar nyelvhelyességi szabályokat betartó szövegalkotás, a magyar helyesírás szabályainak ismerete.

- Értsék meg és példákkal tudják szemléltetni, hogy a nyelv és a gondolkodás, a beszéd és a gondolkodás feltételezik egymást, szorosan összefüggnek, ismerjék fel, hogy a nyelv szegényedése a gondolkodás szegényedését jelenti.
- Fontos cél a digitális kompetencia fejlesztése is, az IKT- eszközök tudatos és kreatív alkalmazása.

Szaktanárokként arra törekszünk, hogy a NAT-ban megfogalmazott kompetenciafejlesztési elvárások összhangba kerüljenek a közműveltségi tartalmakkal. A tudásfejlesztés és az ismeretátadás komplex és kiegyensúlyozott folyamatban valósulhasson meg. Hangsúlyosabb szerepet kaphatnak a gyakorlatorientált tevékenységek, az életviteli kompetenciák (egészségre nevelés, környezetvédelmi, pénzügyi, gazdálkodási, vállalkozási ismeretek). Kiemelkedő szerepet szánva az erkölcsi nevelésnek.

Az anyanyelvi nevelés alapvető feladata a nyelv mint változó rendszer megismerése, illetve a nyelvi kompetencia fejlesztése annak érdekében, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő szinten birtokolják a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát, képessé váljanak azok funkcionális elemzésére, gyakorlati alkalmazására. Így segítve és megalapozva a tanulók önálló ismeretszerzését, tanulását, valamint a velük szoros összefüggésben levő differenciált gondolkodást, az élethosszig tartó tanulás képességét és igényét.

Kiemelt fontosságúnak tartjuk a szövegértés fejlesztését. Nem öncélú tevékenységnek tekintjük a szövegértelmezést, hanem – a hermeneutikai hagyomány jegyében – az önmegértés egyik módjának, eszközének. Törekszünk a szövegköztiség, az intertextualitás elvének az alkalmazására, hisz az azonos egységben tárgyalt művek egymás befogadásának, értelmezésének kontextusaként, sőt kódjaként is működnek. Nemcsak elemzéssel, hanem támpontokkal segítjük a különféle szövegek befogadását.

Az anyanyelvi nevelés terén tudatosítjuk a diákokban, hogy a nyelv változó, fejlődő rendszer, eszközszerű használata elengedhetetlen a világról való tudás megszerzéséhez és a hatékony kifejezőképesség fejlesztéséhez.

Az anyanyelvi nevelés feladata, hogy fejlessze a különféle formában megjelenő (szóbeli, nyomtatott, elektronikus stb.) szövegek megértését, alkotását, és a kontextusnak megfelelő megnyilatkozást. Célunk: megfelelő tudás nyújtása a nyelv társas, társadalmi szerepéről, a nyelv és gondolkodás viszonyáról, az anyanyelv változásáról, más nyelvekkel való azonosságáról és különbözőségéről.

A középiskolát végzettekől elvárt nyelvi kultúra magában foglalja a beszédértés, a beszéd, a szövegértés és a szövegalkotás képességét, a gyakorlati írásbeliséget és mindezek minőségi alkalmazását a szóbeli és írásbeli megnyilatkozások különféle élethelyzeteiben.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy közvetíti a jelenben alakuló, változó nyelvi és irodalmi kultúrát. Irodalmi művek által kapcsolatot teremtünk múlt és jelen között, biztosítva a kultúra folytonosságát, folyamatos megújulását. Ugyanakkor kapcsolódási pontokat teremt más-más tantárgyakkal, a világ különféle szegmenseivel. A tananyag gazdagsága teljességgel a komplexitás megragadását kínálja.

A tantárgy sajátosságaiból adódik, hogy képes érték közvetítésre, reflektál a mindennapi életre, a diákok önkifejezési, értelmezési problémáira és érzelmi-gondolati felismeréseire egyaránt.

Az irodalmi nevelés kitüntetett feladata az olvasási kedv felkeltése és megerősítése, az irodalomnak mint művészetnek, mint az emberi kommunikáció sajátos formájának megszerettetése, közlésformáinak, kifejezési módjainak élményteremtő eleme.

A magyar nyelv és irodalomtanítás célja a **sajátos nevelési igényű tanulók** nyelvi kultúrájának, irodalmi műveltségének fejlesztése. Magyarórákon mind a sajátos nevelési igényű, mind a BTM-es, **sikeres integráció érdekében – megfelelő tanulási környezetet teremtünk.**

A megszerzett tudás lehetőséget teremt az ön- és emberismeret, a képzelet, a kreativitás és a kritikai gondolkodás fejlesztésére, a hagyományok ápolására, a jelen kor világában való eligazodásra és ezen túlmenően a kortárs művészet befogadására.

Az irodalmi alkotásokban fölmutatott emberábrázolás növeli a valóságismeretet, hozzásegíti a fiatalokat emberi életút, életpálya megismeréséhez. Mindez történhet változatos módszerekkel, kooperatív tanulásban, párban, csoportmunkában vagy dramatikus játékok által, projekttel, prezentációval stb.

A fenntarthatóságra és környezettudatosságra nevelés természetes terepe a szövegértő olvasás fejlesztése, a valós- és az álhírek tudatos elkülönítése. Tesszük mindezt érvelő, vitára épülő, elbeszélő, leíró szövegformákkal, – a kritikus fogyasztói magatartás kialakítása érdekében.

A tantárgy számol az elektronikus információhordozók tananyagba építésével, a digitális kultúra felhasználásával, a hatékony önálló és társas tanulás támogatásával. Különösen aktuális ez a koronavírus okozta járvány miatt kialakult távoktatás, online tanulás miatt, illetve a várható online oktatás bevezetése teszi ezt szükségsszerűvé.

Néhány könyvtári órát a szabadon tervezhető órakeretbe is beépítettünk, jobbra azokat, amelyek ismerete a tananyagban is megjelenik.

Az órakeret 80%-át a törzsanyagra fordítjuk, a maradék 20%-ot a szabadon választható részből tanítjuk, vagy dúsításra, gyakorlásra, projektmunkára stb-re fordítjuk. Ha a szaktanár úgy ítéli meg, hogy az órakeret 100%-át a törzsanyag tanítására kell fordítania, lemondhat a választás lehetőségéről.

Célok és feladatok

A magyar nyelv és irodalom tantárgy közvetíti a jelenben alakuló, változó nyelvi és irodalmi kultúrát. Tartalommal tölti meg és erősíti a nemzeti nyelvi és kulturális identitást, felkelti a minőségi megnyilatkozás iránti igényt, erősíti az etikai, erkölcsi ítélőképességet, elősegíti a jelen és a jövő egységesülő világában más kultúrák megismerését. Hiteles kérdések és válaszok megfogalmazásával, motiváló befogadási, kifejezési helyzetek teremtésével reagál a diákok mindennapi életvitelére, önkifejezési, értelmezési problémáira és érzelmi-gondolati felismeréseire. Mindehhez felhasználjuk az elektronikus információhordozók, a világháló napi használatának közeget és számolunk az ifjúsági szubkultúrának, ezen belül a zene, a tánc és színház, a film- és a mozgókép művészet szerepével.

Figyelembe vesszük az egyre inkább jelentkező nyelvi deficitet, amelyet, amennyiben lehetőségünk lesz rá, fejlesztő értékeléssel és felzárkóztatással igyekszünk enyhíteni. Kreatív érzelmeket, gondolatokat, intenzív élményeket igyekszünk láttatni, felismertetni, közvetíteni, hogy a tananyag feldolgozás – mind a szóbeli, mind az írásbeli szövegalkotás vagy IKT-alkalmazás által – az önkifejezés, ill. a másik meghallgatásának társas élményéhez juttathassa a diákokat.

A magyar nyelv és irodalom céljai és feladatai között – egy olyan világban, ahol a szövegértés jelentősége ugrásszerűen megnőtt – kiemelt szerepet kap, hogy az iskola esélyt nyújtson a diákoknak arra, hogy sikeressé váljanak további tanulmányaikban és a munka világában. Szükséges, hogy érvényesíteni tudják érdekeiket és az értékeiket, felelősen cselekvő felnőtt emberré váljanak. Hisszük, hogy a magyar tantárgy hatékonyan tud hozzájárulni mindehhez. Célunk, hogy a diákok a 21. század információs társadalmában is megőrizték az anyanyelv és a személyes érintkezés szépségét, értékét.

Tantárgyunk feladata, hogy az iskola mindennapjaiban hatékony és meggyőző legyen, egyrészt, mint a tanuláshoz elengedhetetlenül szükséges önkifejezési, szövegértési, gondolkodási képességeket fejlesztő tartalmak és tevékenységek rendszere, másrészt, mint az érzelmi élet gazdagítása, a személyiségfejlesztés, az értékátadás meghatározó szerepéből adódóan.

A magyar nyelvi képzés feladata, hogy fejlessze a nyelvi megértés és kifejezés képességét, tudatosítsa és rendszerezze a korábban megszerzett tudást a nyelv társas, társadalmi szerepéről, a nyelv és gondolkodás viszonyáról, az anyanyelv változásairól. Őrizze és örökítse tovább a hagyományokat, az idők során kikristályosodott értékeket.

A középiskolát végzettekől elvárt nyelvi kultúra magában foglalja a beszédértés, a beszéd, a szövegértés és a szövegalkotás képességét, és mindezek minőségi alkalmazását a szóbeli és írásbeli megnyilatkozás különféle élethelyzeteiben.

Az igényes és a kellő mértékben tudatos anyanyelvhasználat szükségszerűen előmozdítja más élő nyelvek tanulását is. Összességében a nyelvi képzés felkészíti a diákokat a különféle szóbeli és írásos információk célirányos és kritikus használatára, kiválasztására, újrendezésére. E cél teljesülésének egyik fontos feltétele a nyomtatott és elektronikus információforrások rendszeres használata, a nyelvi-nyelvtani ismeretek alkalmazása.

Az irodalmi műveltség elsajátítása által a diákok különféle szövegnek pontosabb értőivé válhatnak. Átélik, megismerhetik, sőt saját élményeiken, reflexióikon átszűrve megérthetnek olyan élethelyzeteket, érzelmeket, döntési szituációkat, erkölcsi dilemmákat, megoldási mintákat, magatartásformákat, értékeket, eszméket és gondolatokat, amelyek a saját életükben is érvényesíthetők. Együttérzővé válhatnak más magatartások, életformák, szociális helyzetek, gondolatmenetek, világlátások, meggyőződések iránt. Megtapasztalhatják, és alkotó módon megismerhetik a nyelv kifejező lehetőségeit, ezáltal az anyanyelv szépsége mellett az önkifejezés, a szóbeli és írásbeli formáival gazdagodhatnak. Megszerezhetik azt a műveltségi anyagot, amely a magyar és az európai kultúra hivatkozási alapja. Megismerhetnek más alternatívát a tömegkultúra (populáris regiszter) mellett, vagy éppen a tömegkultúra jelenségeinek differenciáltabb befogadására, alkalmazására lesznek képesek. Igényesebbé válhatnak abban, hogyan tegyenek föl kérdéseket, pontosan fogalmazzanak meg problémákat. Az irodalmi recepció tényezőinek tudatosítása, az irodalom megítélésében, befogadásában megjelenő többféle nézőpont megismerése révén az irodalmat, mint a mindennapokban, a különféle személyiségek látókörének, attitűdjének stb. megfelelően változó jelenséget érthetik és fogadhatják be. Képesé válhatnak az önálló véleményformálásra, kánonok, értékek személyes megítélésére, a tudatos olvasmányválasztásra. Szerezzenek tapasztalatot különböző tevékenységekben, az önálló és a kooperatív tanulás helyzeteiben. Szeretnénk azt is elérni, hogy a tanulók a témákkal, szövegtartalmakkal, fejlesztési célokkal összhangban különböző elemzési, szövegértelmezési eljárásokban vegyenek részt, ide értve például a szerkezeti, retorikai, képi, tematikus- és a történeti szempontú elemzéseket, a vázlat, a fűrtábra, a gondolatterkép stb. készítését, a különböző műfajú, terjedelmű, hangnemű, eltérő címzetteknek szóló szövegek alkotását, a verbális értékelést, önértékelést és a hibajavítást.

A fogalmi rendszer

A magyar nyelv és irodalom tantárgy révén közvetített tudás megkonstruálásában, a fogalmi műveltség felépítésében folyamatos tevékenység **a fogalmi gondolkodás fejlesztése**. Ahogyan e kerettanterv részletes tartalmi kidolgozása is jelzi – a témakörökhöz, témákhoz rendelt fogalmak közlésével – felépítette a maga sajátos fogalomrendszerét. E fogalomrendszerben azonosíthatjuk a kulcsfogalmakat, amelyek alapul szolgálnak a nyelvi, irodalmi jelenségek, tények, mintázatba rendezéséhez. A kerettanterv nyelv- és irodalomfelfogásával összhangban a tantárgya kulcsfogalmai a kétszintű érettségi fogalmi követelményei szerint irányadónak:

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettsegi/vizsgakovetelmenyek2017/magyar_nyelv_es_irodalom_vl.pdf

A tantárgyközi nevelés

Részt vállalunk a tantárgyközi nevelésben a művészettörténet, az állampolgári nevelés, az etika, az informatikai kultúra, a környezetkultúra, a könyvtár, a vizuális kultúra, a matematika, a fizika, a természettudományos nevelés, idegen nyelv, a művészetek, az egészségfejlesztés, a környezetvédelem területén.

Az irodalmi alkotásokban fölmutatott változatos emberi életsorsok növelik a valóságismeretet, mintát adnak az emberi életpálya megismeréséhez, ezáltal támogatva a tanulók saját életvitelét és pályaválasztását.

Megismertetjük, hogyan támogat, motivál, és milyen eredményeket hoz a közös munka, hogyan sajátíthatják el könnyedén a tananyagot. Követjük a már jól bevált gyakorlatokat, **a több tantárgyat átfogó, tantárgyközi szemléletet megvalósító tantárgyi koncentrációt és ahol lehetőség van rá, példaértékű projektmunkát tervezhetünk, amelybe szervesen beépült a tanórán és a tanterem falain kívül megvalósuló közös tanulás és együttműködés.**

A tanulók értékelése

A magyar nyelvi és irodalmi műveltséget közvetítő órákon az értékelés alapjául az érvényben levő Nemzeti Alaptanterv, illetve az adott kerettantervben, valamint a rá épülő iskolai programban megfogalmazott fejlesztési célok és feladatok szolgálnak. Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári munka eredményességének a vizsgálata. A tantárgy rendkívül változatos tanári közvetítésmódot és tanulói tevékenységformákat tesz lehetővé, így a tanári értékelés eljárásai is változatosak, többféle szempontot ötvöznek. A kerettantervben a továbbhaladás feltételei című fejezet évfolyamonként közli azokat a kiemelt képességeket, amelyekben a diákoknak fejlődést kell elérniük, helyi tantervünkben is ehhez igazodunk

Az értékelési alkalmak (pl. évközi dolgozatok, feleletek, projektmunkák, szóbeli prezentációk, házi dolgozatok, stb.) megtervezése, az értékelt teljesítmények jellegének, valamint az értékelési kritériumoknak a világos, egyértelmű, következetes közlése a tanár feladata.

Az értékelés jellegét, tartalmi kritériumait alapvetően meghatározza, hogy alkalmazzuk a **diagnosztikus** (bemeneti értékelés, helyzetfeltárás), a **fejlesztő, a szummatív** (összegző, egy-egy folyamatot lezáró, minősítő), **kognitív, formatív** formákat. A szaktanár a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kíséri. A tanulók egyéni fejlődésének mértékét figyelembe véve élhet **a fejlesztő értékelés lehetőségével**, amely ígéretes eljárás a tanulók motiválására, önismeretük, feladattudatuk erősítésére. A fejlesztő értékelés személyre szóló, tárgyyszerű, mivel az adott tanulói teljesítmény konkrét összetevőkre (erényei, hiányosságaira, a továbblépés lehetőségeire) összpontosít. Formája gyakran a tanuló teljesítményeihez fűzött szóbeli vagy írásos megjegyzés. Fontosnak a következetes, érzelmileg elfogadó, bátorító tanári hozzáállást, amellyel a tanulók reális önértékelését tudjuk elősegíteni.

Az értékelés főbb szempontjai

Elgondolásunk szerint az értékelés a tanulók képességeiről, tudásáról, magatartásáról, valamennyi személyiség-megnyilvánulásukról szerzett tájékozódás alapján történő visszajelentés: a pozitívumok megerősítése, a hiányosságok jelzése, kijavítása korrigálás céljából. Éppen ezért a folyamatos, rendszeres ellenőrzést-értékelést-önellenőrzést-önértékelést a pedagógiai folyamat szerves részeként értelmezzük. A fejlesztő értékelést kiemelt feladatnak tekintjük.

Fenti elveink megvalósulása érdekében:

Mérjük, értékeljük, hogy a tanuló milyen mértékben értette meg és sajátította el a tananyagtartalmakat (pl. ismereteket, fogalmakat, **összefüggéseket, szöveg-feldolgozási eljárásokat**, memoritereket, nyelvi normákat stb.).

Mennyire tudja önállóan alkalmazni az elvárt tananyagtartalmakat feladathelyzetben, problémamegoldásban, kérdésfeltevésben, érvelés során, reflexió megfogalmazásában, állásfoglalása kialakításában.

Mennyire és milyen minőségben képes önálló kifejtésre (pl. a tanult, megértett fogalmak indokolt, önálló használatára; különféle elemzési, értelmezési eljárások alkalmazására; következtetések, értelmezések indoklására, érvek felkutatására és rendszerezésére, véleményének megfogalmazására különböző helyzetekben és műfajokban (pl. hozzászólás, kiselőadás, prezentáció, elemzés, magyarázat, kifejtés, értekezés stb.).

Milyen mértékben és hogyan vesz részt a közös tanulási folyamatban

A tanulói teljesítmények értékelésének lehetőségei

- szövegek, jelenségek, gondolatok írásbeli vagy szóbeli kifejtése, értelmezése adott témakörben, adott vagy önállóan választott szempont alapján;
- írásbeli vagy szóbeli beszámoló (olvasónapló, műsorrészlet) egy-egy témakörben a megadott szempontok szerint vagy önálló gyűjtés alapján;
- kiselőadás, prezentáció, önálló anyaggyűjtés szerkesztése és előadása (adott vagy a tanuló által választott szempontokkal, adott időkeretben);
- művek, műrészletek, (memoriterek) előadásával;
- évközi dolgozatok megírása meghatározott szempontok alapján (például az olvasott művek többféle értelmezési kontextusban való elhelyezésének képessége stb.);
- tematikus, témazáró feladatsorok, amelyek átfogó ismeretekre és képességekre irányulnak, a minősítés- és a tanulási folyamat kontrollja céljából;
- projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése; megannyi kreatív formában,
- önálló prezentáció (ppt) készítésével és a téma előadásával

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A kerettantervvel és a helyi tantervünkkel kompatibilis és hiteles tankönyvet választunk, mivel a tankönyv a tanórai munka és az otthoni felkészülés fontos eszköze. (Lehetőség szerint szívesen dolgoznánk digitális tankönyvekkel is.) Nem zárjuk ki egyéb könyvek használatát sem, ha azok kompatibilisek a helyi tantervünkkel, és használatuk engedélyezett, javasolt.

Magyar nyelvtan

OH-MNY09TB: Magyar nyelv 9.

OH-MNY10TB: Magyar nyelv 10.

OH-MNY11TB: Magyar nyelv 11.

OH-MNY12TB: Magyar nyelv 12.

Antalné Szabó Ágnes – Raátz Judit: Magyar nyelv és kommunikáció 9.

Antalné Szabó Ágnes – Raátz Judit: Magyar nyelv és kommunikáció 10.

Antalné Szabó Ágnes – Raátz Judit: Magyar nyelv és kommunikáció 11.

Antalné Szabó Ágnes – Raátz Judit: Magyar nyelv és kommunikáció 12.

Magyar irodalom

OH-MIR09TA Irodalom 9. tankönyv
OH-MIR09SZ Irodalom szöveggyűjtemény 9.
OH-MIR10TA Irodalom 10. tankönyv
OH-MIR10SZ Irodalom 10. szöveggyűjtemény
OH-MIR11TA Irodalom 11. tankönyv
OH-MIR11SZ Irodalom 11. szöveggyűjtemény
OH-MIR12TA Irodalom 12. tankönyv
OH-MIR12SZ Irodalom 12. szöveggyűjtemény

OH-MIR09TB Színes irodalom 9.
NT-0021/2 Irodalmi szöveggyűjtemény 9.
Mohácsy Károly Színes irodalom 10.
NT-0021/2 Irodalmi szöveggyűjtemény 10.
Mohácsy Károly Színes irodalom 11.
NT-0031/2 Irodalmi szöveggyűjtemény 11.
Mohácsy Károly Színes irodalom 12.
NT-0041/2 Irodalmi szöveggyűjtemény 12.

Ajánlott kiadványok:

A mindenkor érvényes helyesírási szabályzatot, szótárakat és kézikönyveket alkalmazzuk segédkönyvként:

Magyar helyesírási szótár AKH¹²

A magyar helyesírás szabályzat, Akadémiai, 12. kiadás

<https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/akh12#F4>

Magyar értelmező kéziszótár

Irodalomtörténeti atlasz

Fráter Adrienne: Magyar nyelv 9 a középiskolák számára (Mozaik kiadó)

Fráter Adrienne: Magyar nyelv 10 a középiskolák számára (Mozaik kiadó)

Fráter Adrienne: Magyar nyelv 11 a középiskolák számára (Mozaik kiadó)

Fráter Adrienne: Magyar nyelv 12 a középiskolák számára (Mozaik kiadó)

17120/I–II Pethőné Nagy Csilla: Irodalom 9. I–II. kötet

17220/I–II Pethőné Nagy Csilla: Irodalom 10. I–II. kötet

17320/I–II Pethőné Nagy Csilla: Irodalom 11. I–II. kötet

17420/I–II Pethőné Nagy Csilla: Irodalom 12. I–II. kötet

A tanár a tanítást kiegészítheti a tankönyvben nem szereplő szövegekkel, filmekkel, dokumentumokkal, mindazzal, ami segíti a tanulási folyamatot. A tankönyv természeténél fogva nem tanterv, hanem taneszköz.

Irodalom

Ez a helyi tanterv tartalmazza a 80% törzsanyagot és a 20% -ban tervezhető órakeretet, amelyet választható művek értelmezésére, képességfejlesztésre, felzárkóztatásra, tehetséggondozásra fordítunk az egyéni és közösségi igényekre szabva. E kereteken belül tudjuk az egyes témakörökhöz kapcsolódó szövegértési, szövegalkotási feladatokat elvégeztetni.

FIGYELEMBE VESSZÜK A JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEKET ÉS MUNKA-FORMÁKAT.

A pedagógiában sokféle tanulási és oktatási stratégia létezik. Az oktatás meghatározó eleme azonban maga a tanár (McKenzie-jelentés, 2007.) A tanár személyisége, szerepéről szóló tudása és ars poeticája, szakmai-módszertani felkészültsége, az általa tanított gyerekek adottságai, érdeklődésük, felkészültségük, az iskola szakmai-pedagógiai elvárásrendszere határozza meg, hogy a tanár egy osztályban milyen tanulásszervezési módokat, oktatási módszereket, munkaformákat választ.

„A tanár tanít: ismereteket ad át, ezáltal hagyományt örökít, értékeket közvetít. Gondolkodni és beszélni tanít (Babits, 1908). A tanár irányít: tanulási folyamatokat, differenciálást, tehetséggondozást. A diákokkal, illetve az irodalmi művekkel való folyamatos párbeszéd révén irányítja tanítványai iskolai érzelmi nevelését. A tanár nevel és fejleszt: kompetenciákat, személyiséget. A tanár segít: segíti a diákokat a kognitív struktúrák kialakításában, az olvasási stratégiák elsajátításában, az önálló értelmezések létrehozásában. Segíti tanítványait az egyéni, illetve a csapatban végzett, együttműködésen alapuló munkavégzés képességének kialakításában. Segíti a diákokat abban, hogy felismerjék: az irodalom örökérvényű alkotásainak folyamatosan változó jelentését, a jelentések megalkotásában a hagyomány és a befogadó szerepét.

Tanulásszervezési módok

Használjuk a hagyományos reflektív és interaktív módszerek alkalmazását (szakaszos olvasás, kooperatív csoportmunkák, projekt munkák, drámajátékok, újságszerkesztés, stb.).

Az órába beépítjük a digitális módszereket, az IKT-alapú, párhuzamos munkafolyamatokat.

Fontos szerepet szánunk az osztálytermen kívüli tanulásnak (színház- és múzeumlátogatás, filmfeldolgozások, stb.).

Oktatási módszerek

Alkalmazzuk: az előadás, a magyarázat, az elbeszélés, a szerepjátékok, házi feladatok stb. Az irodalmi művek és a filmek összekapcsolása, az irodalmi alkotások és filmes adaptációk összevetése, jelenetek dramatikus ábrázolása. Esszéírás, gondolatterképek, fürtábrák készítése a műelemzések előkészítéseként, kreatív írás, konstruktív vita (disputa). Irányított szempontok alapján szövegértési és szövegalkotási gyakorlatok. Digitális és hagyományos szótárak, szakirodalmi művek használata (pl.: Szimbólumtár, Szinonima szótár, A magyar nyelv értelmező szótára). A digitális oktatási módszerek kitüntetettek: digitális újság, magazinok, ppt-k, prezik, blogok.

Munkaformák

A munkaformák közül a frontális osztálymunka mellett elsősorban a páros munka, a csoportmunka, az egyénre szabott (individualizált) munkaforma és a differenciált tananyag-feldolgozást is alkalmazzuk.

Helyi tanterv

Irodalom 9. évfolyam

A kerettanterv heti 2 irodalom órát javasol, iskolánk helyi tanterve azonban heti 3 irodalom órát szán a tananyag feldolgozására.

Heti óraszám: 3 óra

Éves óraszám: 108 óra/év

TÉMAKÖRÖK:	Óraszámok:
1. Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom	8
2. Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia	12
3. A görög irodalom	16
4. A római irodalom	6
5. A Biblia mint kulturális kód	16
6. A középkor irodalma	14
7. A reneszánsz irodalma	28
Összesen:	100

8 órát a szabadon felhasznált órakeretből elmélyítésre, összefoglalásra, dolgozatírássra szánunk. Ez az óraszám a tanmenetben meg fog jelenni. Összesen: 108 óra.

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
I. Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom	
A) Az irodalom és hatása	
Karinthy Frigyes: A cirkusz	Örkény István: Ballada a költészet hatalmáról II. János Pál pápa levele a művészeknek (részletek)
B) Szerzők, művek párbeszéde	
Aiszóposz: A tücsök és a hangya Hajnóczy Péter: A hangya és a tücsök Romhányi József: Tücsökdal	
C) Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei	
Arthur Conan Doyle: Sherlock Holmes-történetek (részletek)	Irodalom és film Agatha Christie: Tíz kicsi néger

D) Műnemi-műfaji rendszer	
II. Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia	
A) Az ősi magyar hitvilág	
Hoppál Mihály: Sámánok. Lelkek és jelképek (részletek)	Diószegi Vilmos: Az ősi magyarok hitvilága (Világfa)
Irodalom és mozgókép: Jankovics Marcell: Ének a csodaszarvasról (részlet)	Anonymus: Gesta Hungarorum (ford.: Pais Dezső) (részletek) Jankovics Marcell: Az égisz fa (részlet)
B) A görög mitológia	
A világ születése; istenek születése és harca; istenek nemzedékei, világkorszakok; az ember teremtése Az olimposzi istenek A görög mitológia híres történetei (Hermész, Dionüosz, Héraklész tettei, Daidalosz és Ikarosz, Thészeusz és Ariadné, a Minótauros)	További görög mítoszok: Hésziodosz: Istenek születése (részletek) Hésziodosz: Munkák és napok (részletek) A görög mitológia motívumainak, alakjainak megjelenése későbbi korok irodalmában
C) Egyéb teremtésmítosz	
Babiloni teremtésmítosz (részlet)	
III. A görög irodalom	
A) Az epika születése	
Homérosz: Íliász vagy Odüsszeia (részletek)	
B) A görög líra, az időmértékes verselés	
Alkaios: Az állam hajója	Szemelvények az antik görög lírából
Alkaios: Bordal	
Szapphó: Aphroditéhez	
Szapphó: Édesanyám! Nem perdül a rokka	
Anakreón: Töredék a halálról	
Anakreón: Gyűlölöm	
C) A görög dráma	
<i>Színház- és drámatörténet:</i> Szophoklész: Antigoné	Szophoklész: Oidipusz király Arisztophanész: Lüsizisztraté

IV. A római irodalom	
A) A polgárháborúk kora	
Catullus: Gyűlölk és szeretek	Catullus: Éljük, Lesbia
B) Augustus kora	
Vergilius: Aeneis (Első ének, 1-7.sor)	Vergilius: IV. ecloga
Vergilius: IX. ecloga	Horatius: Leuconoének
Horatius: Thaliarchushoz	Horatius: Licinius Murenához
Ovidius: Átváltozások	
Pygmalion	
V. A Biblia mint kulturális kód	
A) Az Ószövetség (részletek)	
a) Történeti könyvek	
Mózes első könyvéből részletek:	Szemelvények az Ószövetségből Az Ószövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban
• Teremtéstörténet	
• József	
Mózes második könyvéből részletek:	
• Kivonulás Egyiptomból (részletek), a Tízparancsolat	
b) Tanító könyvek	
• Zsoltárok könyve (23., 42.)	
	Az Ószövetség és a film Ridley Scott: Exodus vagy Roger Young: Mózes (vagy más Ószövetség-feldolgozás)
	Az Ószövetség és a képzőművészet (pl.: Michelangelo Buonarotti, Pieter Bruegel, William Blake, Modigliani képei)

B) Újszövetség (részletek)	
a) Az „örömhír”	
Máté evangéliumából részletek:	Szemelvények az Újszövetségből
<ul style="list-style-type: none"> Jézus Krisztus születése, megkeresztelése 	Az Újszövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban
<ul style="list-style-type: none"> Jézus Krisztus tanításai: Hegyi beszéd, A magvető példázata 	Karinthy: Barabbás
<ul style="list-style-type: none"> Passió-történet 	Az Újszövetség és a film
<ul style="list-style-type: none"> Jézus feltámadása 	Franco Zeffirelli: A Názáreti Jézus vagy Catharine Hardwicke: A születés (vagy más Újszövetség-feldolgozás)
Lukács evangéliumából (részletek):	
<ul style="list-style-type: none"> Az irgalmas szamaritánus 	Az Újszövetség és a képzőművészet
<ul style="list-style-type: none"> A tékozló fiú 	(pl.: M.S. mester, Michelangelo Buonarroti, Tintoretto, Albrecht Dürer, Caravaggio, Munkácsy Mihály)
Pál apostol Szeretethimnusza	
VI. A középkor irodalma	
A) Egyházi irodalom	
a) Epika:	Umberto Eco: A rózsza neve
Szent Ágoston: Vallomások (részlet)	Szent Erzsébet legendája (részlet)
Halotti beszéd és könyörgés	Szent Margit legendája (részlet)
b) Líra	Szent Gellért püspök legendája (részlet)
Jacopone da Todi: Himnusz a fájdalmas anyáról	Tommaso da Celano: Ének az utolsó ítéletről
Ómagyar Mária-siralom	
B) Lovagi és udvari irodalom	
a) Epika	
Anonymus: Gesta Hungarorum (részlet)	Kálti Márk: Képes krónika (részlet)
	Irodalom és film
	Terry Jones és Terry Gilliam: Gyalog galopp

b) Líra	
Walter von der Vogelweide: A hársfaágak csendes árnyán	Walter von der Vogelweide: Ó, jaj, hogy eltűnt minden
C) Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)	Irodalom és képzőművészet Dante: Pokol Gustave Doré illusztrációi, Auguste Rodin munkái
D) A középkor világi irodalma	
vágánsköltészet Carmina Burana (részlet)	Irodalom és zene Carl Orff: Carmina Burana
François Villon: A nagy testamentum (részletek)	Irodalom és színház Szakácsi Sándor – Őze Áron: A cella
VII. A reneszánsz irodalma	
A) A humanista irodalom	
a) Líra	Petrarca: Daloskönyv (részletek)
Petrarca: Pó, földi kérgem	Janus Pannonius: Galeotto Marzióhoz
<i>Portré: Janus Pannonius</i>	Janus Pannonius: Búcsú Váradtól
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete	Janus Pannonius: Mars istenhez békességért
Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról	Janus Pannonius: A saját lelkéhez
b) Epika	
Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella	Boccaccio: Dekameron (részletek)
B) A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvű kultúra születése	Irodalom és film Eric Till: Luther (részlet)
a) Bibliafordítások Károli Gáspár Szent Biblia fordítása (részlet)	Reményik Sándor: A fordító Sylvester János: Újtestamentum fordítása (ajánló vers)
b) Zsoltárfordítások Szenczi Molnár Albert: 42. zsoltár	
c) Heltai Gáspár: Száz fabula (részletek)	Irodalom és film Richly Zsolt: Heltai Gáspár mesél (rajzfilmek) (részlet)

C) A reformáció világi irodalma	
a) Históriai énekek Tinódi Lantos Sebestyén: Eger vár viadaljáról (részlet)	Szemelvények a magyar reformáció irodalmából
b) Széphistóriák Gyergyai (Gergei) Albert: História egy Árgirus nevű királyfiról és egy tündér szűz leányról (részletek)	
	A regény születése Miguel Cervantes Saavedra: Don Quijote (részletek)
D) Líra a reformáció korában	
<i>a) Portré: Balassi Bálint</i>	
Balassi Bálint: Egy katonaének	További Balassi-versek További Shakespeare-szonettek
Balassi Bálint: Borivóknak való	
Balassi Bálint: Adj már csendességet...	
Balassi Bálint: Hogy Júliára talál	
b) William Shakespeare: LXXV. szonett	
E) Színház- és drámatörténet: dráma a reformáció korában	
William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi	Irodalom és film Franco Zeffirelli: Romeo és Júlia (vagy más feldolgozás)
	Irodalom és film Franco Zeffirelli: Hamlet (vagy más feldolgozás)

TÉMAKÖR: I. Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Változatos lírai, kisprózai alkotások, szövegrészletek olvasása, közös értelmezése
- Szerző, előadó, terjesztő és befogadó változó viszonyrendszere: a művészetben való részvétel lehetőségei
- Nyelv és nyelviség az irodalomban: a képi és a hangzó nyelv, szóképek és retorikai alakzatok a hétköznapi és az irodalmi kommunikációban

FOGALMAK

művészet, szépirodalom, szórakoztató irodalom, irodalmi kommunikáció; szerző, alkotó, terjesztő, másoló, előadó, befogadó; befogadás, értelmezés, műnem, epika, líra, dráma, műfaj, monda, elbeszélés, regény, elbeszélő költemény, dal, himnusz, óda, elégia, metafora, hasonlat, költői megformáltság, történet, elbeszélés, lírai én, narrátor, beszélő, dialógus, monológ

TÉMAKÖR: II. Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS CÉLOK

- A mítoszok kulturális jelentőségének megértése
- Hősök és archetípusok a kortárs kultúrában, pl. populáris filmen, videojátékban vagy képregényben
- Mítosz- és hőstípusok megkülönböztetése, felismerése. Mítoszok, mondák és népmesék
- Az archaikus, mitikus világkép és a kortárs világkép viszonyának mérlegelése
- Az alapvető emberi magatartásformák felismerése és azonosítása a mitológiai történetekben és eposzokban
- A vándormotívumok felismerése pl. vízözön, örök élet utáni vágy
- Irodalmi alapformák, műfajok és motívumok megismerése
- A történetmesélés formáinak elemzése, az elbeszélői nézőpontok és a narratív struktúra szerepének felismerése
- A görög kultúra máig tartó hatásának felismerése: pl. archetipikus helyzetek, mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás; mai magyar szókincs.

FOGALMAK

szóbeliség, írásbeliség, sámánizmus, regös, mágus, jokulátor, táltos, világfa, antikvitás, mítosz, mitológia eredetmítosz, archaikus világ, archetípus

TÉMAKÖR: III. A görög irodalom
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Ismerkedés az ókori görög mitológiai történetekkel a törzsanyagban megjelöltek alapján
- Részleteket megismerése meg a homéroszi eposzokból
- Szemelvények megismerése a görög lírából (pl. Anakreón, Szapphó, Alkaios, Szimónidész) és prózaepikából (Aiszóposz fabuláiból).

- A szerzőkhöz, illetve hősökhöz kapcsolódó toposzok megismerése
- Irodalmi alapformák, történetek és motívumok hatásának, továbbélésének bemutatása többféle értelmezésben az irodalomban, képzőművészetben, filmen,
- Az ókori görög színház és dráma jellemzőinek, valamint a színház- és drámatörténetre gyakorolt hatásának megismerése
- A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése
- Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembesítése, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése
- Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában
- A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének megértése
- Lehetőség szerint e szerzők valamely művéből készült kortárs színházi előadás megtekintése, a színházi előadás élményének megbeszélése, feldolgozása
- Különböző magatartásformák, konfliktusok, értékek és hibák (harmónia, mértéktartás,) felismerése; ezek elemzésével, értékelésével erkölcsi érzék fejlesztése.

FOGALMAK

eposz, eposzi konvenciók: propozíció, invokáció, enumeráció, in medias res, deus ex machina, hexameter; dal, elégia, epigramma, himnusz, időmértékes verselés fogalmai, toposz, tragédia, komédia, dialógus, monológ, hármas egység, akció, dikció, drámai szerkezet, expozíció, konfliktus, tetőpont, megoldás, kar, katarzisz

TÉMAKÖR: IV. A római irodalom

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szemelvények megismerése a római lírából és epikából, Horatius és Vergilius művek, továbbá Catullus, Ovidius, Phaedrus művek vagy részletek.
- A római irodalom műfajainak, témáinak, motívumainak hatása, továbbélése
- Emberi magatartásformák azonosítása, értékelése a művek, illetve a szerzők portréi alapján; a horatiusi életelvek érvényességének vizsgálata;
- Irodalmi műfajok, versformák megismerése;
- A görög és római kultúra viszonyának értelmezése;
- A római kultúra máig tartó hatásának felismerése (mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás);

FOGALMAK

imitáció, dal, óda, elégia ekloga, episztola, strófaszerkezet, horatiusi alapelvek, ars poetica

TÉMAKÖR: V. A Biblia mint kulturális kód
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A Biblia felépítésének tanulmányozása, a szöveg hagyomány jellemzőinek és jelentőségének megértése
- Szemelvények olvasása az Ó- és Újszövetségből: alapvető történetek, motívumok és műfajok megismerése
- Háttérismeretek a Bibliához mint az európai kultúra korokon és világnézeteken átívelő, alapvető kódjához
- Kitekintés a bibliai történetek későbbi megjelenéseire az irodalomban és más művészeti ágakban
- A bibliai hagyomány meghatározó jellege a szóbeli és írásos kultúrában: szókincsben, szólásokban, témákban, motívumokban
- A Bibliához kapcsolódó ünnepek, hagyományok eredete, tartalma
- A Biblia hatástörténetét feltáró és megértető, önálló és csoportos kutatási és projektfeladatok

FOGALMAK

Biblia, Ószövetség, Újszövetség, Héber Biblia, zsidó vallás, kánon, kanonizáció, teremtéstörténet, pusztulástörténet, Tóra, Genesis, Exodus, zsoltár, próféta, kereszténység, evangélium, szinoptikusok, napkeleti bölcsek, apostol, példabeszéd, passió, kálvária, apokalipszis

TÉMAKÖR: VI. A középkor irodalma
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése
- A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében
- Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak tanulmányozása
- A korstílus fogalmának bevezetése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata
- A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, ismétlése
- Szövegrészlet elemzése a középkor irodalmából az alábbi műfajok közül: vallomás, lovagi epika, legenda, himnusz
- A középkori irodalom jellegének megismerése az ókeresztény és középkori szakaszban
- A vallásos és világi irodalom együtthatásának megismerése
- Az egyház irodalomra gyakorolt hatásának megértése

- A kéziratos kor írási és olvasási szokásainak megismerése
- Az antikvitás középkorra tett hatásának felismerése (pl. Vergilius-Dante)
- Dante és Villon életműve jelentőségének megértése

FOGALMAK

középkor, korstílus, művelődéstörténet, romanika, gótika, patrisztika, skolasztika, katedrális, vallomás, legenda, rím, egyházi kultúra, lovagi kultúra, trubadúr, moralitás, vágáns költészet, nyelvemlék, szövegemlék, gesta, krónika, intelleum, kódex, prédikáció, Pokol, Purgatórium, Paradicsom, emberiségköltemény, allegória, szimbólum, tercina, balladaforma, rondó, rím, oktáva, testamentum, haláltánc, oximoron

TÉMAKÖR: VII. A reneszánsz irodalma

A) A humanista irodalom

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése
- A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében
- Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak tanulmányozása
- A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata
- A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, ismételése
- Petrarca-sonett megismerése
- a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése Janus Pannonius műveinek olvasásával és értelmezésével

FOGALMAK

reneszánsz, humanizmus, reformáció, szonett, novella, novellafüzér, anekdota, búcsúvers

B) A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvi kultúra születése, hatása az irodalomra, a magyar nemzeti tudatra

C) A reformáció világi irodalmából

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A reformáció kultúrtörténeti jelentőségének (iskolák, nyomdák, anyanyelvűség) megismerése
- A XVI. századi Magyarországon a reformáció gyors terjedése okainak (miért és hogyan) megértése
- A XVII. század elejétől megjelenő a katolikus megújulás jellemzőinek megismerése
- A magyar és európai reformációs irodalom műfaji gazdagságának, sokszínűségének megismerése

FOGALMAK

bibliafordítás, zsoltárfordítás, vitairat, vitadráma, jeremiád, fabula, dallamvers, szövegvers, mese, példázat, históriás ének, széphistória, lovagregény-paródia

D) Líra a reformáció korában

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Bevezetés a költészet olvasásába: néma és hangos olvasás, megzenésített versek befogadása, versmondás, költemények kreatív-produktív feldolgozása
- Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigramma, óda, elégia)
- Líra és metrika, líra és zeneiség: az ütemhangsúlyos verselés alapjai
- Népköltészet, közköltészet és műköltészet a régi és klasszikus magyar irodalomban
- A szonett formai változása Shakespeare-nél
- A törzsanyagban megnevezett költemények részletesebb értelmezése a korábban megismert stilisztikai-poétikai fogalmak segítségével.

FOGALMAK

Balassi-strófa, Balassa-kódex, hárompilléres versszerkezet, katonaének, szonett

E) Színház- és drámatörténet: dráma a reformáció korában

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az angol reneszánsz színház és dráma jellemzőinek, a shakespeare-i dramaturgia és nyelvezet befogadása, reflektálás Shakespeare drámairói életművének hatására
- A színházi kultúra alapvető változásai a görög színháztól a shakespeare-i színházig
- A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése
- Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembesítése, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése
- Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában
- A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének megértése
- A törzsanyagban megjelölt művek egyikének feldolgozása
- Lehetőség szerint a szerző valamely művéből készült kortárs színházi előadás megtekintése, a színházi előadás élményének megbeszélése, feldolgozása

FOGALMAK

blank verse, commedia dell'arte, hármas színpad, a shakespeare-i dramaturgia, királydráma, bosszúdráma, lírai tragédia

A tervezett óraszámok részletezése

I. Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom	8
A) A művészet fogalma, művészeti ágak. Művészet és irodalom. Az irodalom születése, hatása. Az irodalmi kommunikáció	2
B) Szerzők, művek párbeszéde – a művészet	2
C) Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei	2
D) Műnemi-műfaji rendszer	2
II. Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia	12
E) Az ősi magyar hitvilág	4
F) A görög mitológia	6
G) Egyéb teremtésmítosz – Babiloni teremtésmítosz	2
III. A görög irodalom	16
A) Az epika születése	7
B) A görög líra, az időmértékes verselés	4
C) A görög dráma	5
IV. A római irodalom	6
V. A Biblia mint kulturális kód	16
A) Az Ószövetség	7
B) Újszövetség	9
VI. A középkor irodalma	14
A) Egyházi irodalom	4
B) Lovagi és udvari irodalom	3
C) Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)	3
D) A középkor világi irodalma	4

VII. A reneszánsz irodalma	28
A) A humanista irodalom	8
B) A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvű kultúra születése, hatása az irodalomra, a magyar nemzeti tudatra	3
C) A reformáció világi irodalma	4
D) Líra a reformáció korában	6
E) Dráma a reformáció korában	7

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Homérosz: Odüsszeia (részletek)
 Szophoklész: Antigoné
 Biblia (részletek az Ószövetségből és az Újszövetségből.
 Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)
 François Villon: A nagy testamentum (részletek)
 Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella
 William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi

MEMORITEREK

Homérosz: Odüsszeia (részlet)
 Anakreón: Gyűlölöm azt...
 Catullus: Gyűlölök és szeretek
 Halotti beszéd és könyörgés (részlet)
 Ómagyar Mária-siralom (részlet)
 Janus Pannonius: Pannónia dicsérete
 Balassi Bálint: Egy katonaének (részlet)
 Balassi Bálint: Adj már csendességet... (részlet)